

карточки в карманах «Наши дисциплины», «Наши кафедры», «Наши преподаватели» объединялись одним заданием разложить на соответствие; это, кстати, побудило первокурсников, возможно даже впервые, зайти на сайты кафедр для уточнения информации. Карточки с названиями отделов (деканаты, библиотека, читальный зал, столовая, компьютерный класс, студенческий парламент, медпункт, музей, кафедры и т.п.) необходимо было разложить по четырем карманам-этажам главного корпуса. Интересно обыгрывались и карточки с названиями предметов, которые должны быть ежедневно в обычной сумке обычного студента-медика. Карман «Медицинская терминология» содержала карточки с достаточно сложными, по мнению студентов, терминами на лицевой стороне и их толкованиями на обороте. В кармане «Медицинские анекдоты» были представлены иллюстрированные анекдоты на медицинскую тематику.

Для студентов 3-го курса, изучающих дисциплину «Иностранный язык профессионального направления», предусмотрены такие темы для лепбука, как «Поликлиника», «Стоматологическая поликлиника», «Стоматологический кабинет».

Подчеркнем, что с помощью проектной методики у студентов расширяется кругозор, они закрепляют лексико-грамматический материал, развивают коммуникативные навыки, учатся работать в команде. Существенно меняется статус преподавателя, который при таких обстоятельствах превращается из носителя готовых знаний на координатора познавательной деятельности студентов.

Выводы. Итак, главным в образовательном процессе является органическое сочетание инновационных образовательных технологий, традиционных видов речевой деятельности и творческой личности педагога. Креативный преподаватель, осуществляющий языковую подготовку иностранных студентов в условиях дистанционного обучения, должен находиться в постоянном поиске эффективных методов и приёмов, которые помогут обогатить и оптимизировать учебный процесс.

ЛИТЕРАТУРА

1. Глобина Л. В. Креативность в аспекте языковой подготовки иностранных студентов-медиков / Л. В. Глобина // Актуальні питання гуманітарних наук: міжв. зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – Вип. 31, Т. 1. – С. 297-301.
2. Глобина Л. В. Творческий потенциал дистанционного обучения / Л. В. Глобина // Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів у закладах вищої освіти: збірник наукових статей за матеріалами XVI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 19 жовтня 2021 р.). – Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2021. – С. 156–160.

УДК 811.161.2'276.

Глотова О.В.

**Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, м. Харків**

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ (НА МАТЕРІАЛІ ОТОЛАРИНГОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ)

У статті розглядаються особливості терміноутворення у сфері медичної термінології на матеріалі такої вузької терміносистеми як отоларингологія. Представлені результати лексико-синтаксичного аналізу англійської отоларингологічної термінології дозволили виявити морфологічні та синтаксичні

особливості термінів, описати структурні типи багатокomпонентних термінологічних одиниць. Розглянуті такі продуктивні лексико-семантичні способи терміноутворення як епонімізація та аббревіація.

Ключові слова: термін, терміносистема, структурні типи термінів, епонім, аббревіатура, отоларингологія.

The article considers the peculiarities of term formation in the field of medical terminology on the material of such a narrow terminological subsystem as otolaryngology. The results of lexical-syntactic analysis of English otolaryngological terms allowed to reveal their morphological and syntactic features, to describe structural types of multicomponent terminological units. Such productive lexical-semantic ways of term formation as eponymization and abbreviation are considered.

Key words: term, terminological system, structural types of terms, eponym, abbreviation, otolaryngology.

В статье рассматриваются особенности терминообразования в сфере медицинской терминологии на материале такой узкой терминотомии как отоларингология. Представленные результаты лексико-синтаксического анализа английской отоларингологической терминологии позволили выявить морфологические и синтаксические особенности терминов, описать структурные типы многокомпонентных терминологических единиц. Рассмотрены такие продуктивные лексико-семантические методы терминообразования как эпонимизация и аббревиация.

Ключевые слова: термин, терминотомия, структурные типы терминов, эпоним, аббревиатура, отоларингология.

Вивчення мови науки як особливого функціонального стилю, характерною особливістю якого є наявність термінологічних систем, привертає все більшу увагу лінгвістів. Це пов'язано, перш за все, з інтенсивним розвитком наукового знання, зростанням складності наукових досліджень, виникненням нових самостійних наукових напрямків і їх вузькою спеціалізацією. Особливо яскраво це проявляється у сфері медицини.

Поповнення англійської медичної терміносистеми відбувається постійно й інтенсивно [1, с.181]. Свій внесок в дослідження окремих аспектів роблять вчені різних країн світу. Багато досліджень присвячено історичним аспектам розвитку медичної термінології англійської мови, її витокам. Вивченням окремих спеціалізованих терміносистем займалися І. Корнейко (радіологічна медицина), Т. Лепеха (судово-медична), Н. Місник (клінічна). Принципи унормування медичної термінології розробляли О. Кіцера, Я. Коржинський, М. Павловський, А. Ткач. Незважаючи на чималу кількість наявних праць як у вітчизняній, так і в зарубіжній літературі, лінгвістичний аспект вивчення термінологічної лексики все ще потребує глибинних її досліджень.

Медична термінологія є одним із специфічних пластів лексики, яка, в силу особливостей структурно-семантичного, словотвірного і стилістичного характеру, відрізняється від загальноповживаних слів і, тим самим, займає особливе місце в лексичній системі мови [1; 4; 5]. Належність термінів до лексичної системи мови науки обумовлена не тільки функціонально, але і тим, що вони являють собою знаки іншої семіотичної природи, тобто, як стверджує В. П. Даниленко, «термін – це не особливе слово, а слово в особливій функції, під цією функцією розуміється номінативна функція терміну» [2, с. 14].

У термінологічній системі такої галузі як медицина виділяються більш вузькі підсистеми термінів, як от отоларингологічна термінологічна підсистема, яка і є предметом нашого дослідження. Вивчення термінологічних підсистем є актуальним, оскільки дозволяє, по-перше, простежити відображення в мові науки загальних закономірностей сучасного терміноутворення, по-друге, застосувати системний підхід до дослідження способів утворення термінів, по-третє, дослідити особливості терміноутворення у такій терміносистемі як отоларингологія, яка, за нашими даними, ще не досліджувалась.

Метою дослідження є проведення лінгвістичного аналізу існуючих в даній термінологічній підсистемі термінів та визначення їх типів, а саме синтаксичного, морфологічного, морфолого-синтаксичного та лексико-семантичного способів словотворення.

Матеріалом дослідження слугують терміни і термінологічні словосполучення, відібрані із спеціалізованих медичних словників, довідників, енциклопедій, англomовної періодичної спеціальної літератури.

При описі особливостей утворення медичних термінів в англійській мові слід виходити з того, що фонд термінотворення в значній мірі збігається з фондом словотворчих засобів загальноживаної лексики. Основними граматичними засобами вираження термінів є повнозначні частини мови, переважно іменники і субстантивні поєднання атрибутивного типу, оскільки основною функцією терміну є номінація [2].

У ході лексико-синтаксичного аналізу отоларингологічних термінів на основі відібраного матеріалу були визначені основні особливості утворення термінів у конкретній системі: морфологічні (афіксація, словоскладання, скорочення або усічення); синтаксичні (довжина терміну, моделі побудови термінів); лексико-семантичні (епонімізація, абрєвіація).

Виявлено, що словоскладання є невід'ємним способом розвитку англійської отоларингологічної термінології, оскільки термін, утворений за допомогою двох і більше морфем, з одного боку, точно і повно відображає явище, що номінується, а з іншого боку, він набагато менше схильний до полісемії в силу специфічності коренів, що входять до його структури [5]. Терміни, утворені словоскладанням, зручні у користуванні, оскільки сприяють економії мовних засобів. Приклади складання повних слів відсутні в досліджуваній термінології, так що досліджується складання термінологічних елементів, що вказують на певне понятійне поле і утворюють разом єдине медичне поняття. Виявлені такі типи складних термінів:

1) терміни, що складаються з двокореневих морфем і суфікса: *ankylo-gloss-ia, audio-log-ist, laryng-ectom-y, laryngo-malac-ia*;

2) терміни, що складаються з трикореневих терміноелементів і суфікса: *uvulo-palato-plast-y, neuro-fibro-matos-is, naso-pharyngo-copy*;

3) терміни, що містять 3 кореневих терміноелементи (без афіксів): *cyto-megalo-virus, electro-nystagmo-gram*.

З точки зору зовнішньої форми, терміносистема складається з однокомпонентних і багатокомпонентних термінологічних одиниць. В отоларингологічній терміносистемі широко представлені багатокомпонентні терміни. Розглянемо їх синтаксичні моделі.

Двокомпонентні терміни-словосполучення представлені такими моделями:

1) Іменник з прикметником у функції означення (A + N), напр.: *neural prostheses, auditory perception, augmentative devices, auditory nerve*.

2) Іменник (в функції означення)+іменник (N+N), напр.: *brainstem implant, motion sickness, node dissection*. Широко представлена структура «іменник-власна назва у функції означення + іменник», наприклад: *Grind test, Halstead maneuver, Poland syndrome, Holt-Oram syndrome*. Варіантом цієї структури є «іменник-власна назва в присвійному відмінку в функції означення+іменник», напр.: *Bouvier's maneuver, Klumpke's palsy, Jeanne's sign*. Іменник з прийменником «of»+іменник (N+of+N), напр.: *dyspraxia of speech*.

3) Дієприкметник минулого часу в функції означення+іменник (Ved+N), напр.: *cued speech, deviated septum*.

Трикомпонентні терміни-словосполучення в англійській отоларингологічній термінології переважно мають моделі:

1) Прикметник + іменник у функції означення+іменник (A+N+N), напр.: *hereditary hearing impairment, conductive hearing impairment*.

2) Іменник у функції означення+дієприкметник минулого часу+іменник (N+Ved+N), напр.: *laser assisted uvulopalatoplasty*.

3) Іменник у функції означення+іменник у функції означення+іменник (N+N+N), напр.: *lymph node dissection, open-set speech recognition*.

4) Дієприкметник минулого часу+іменник у функції означення+іменник (Ved+N+N), напр.: *noise-induced hearing loss*.

5) Іменник у функції означення+іменник+числівник (N+N+Num), напр.: *neurofibromatosis type 1* (синонімічний варіант цього терміну *NF-1 von Recklinghausen's*), *neurofibromatosis type 2 (NF-2)*.

6) Іменник (власна назва) у функції означення+іменник у функції означення+іменник» (N+N+N), напр.: *Semmes-Weinstein monofilament tests, Pitres test sign*.

Значну групу досліджуваних одиниць представляють чотирьохкомпонентні сполуки, представлені моделями:

1) Прикметник+іменник у функції означення+іменник у функції означення+іменник (A+N+N+N), напр.: *upper airway resistance syndrome, auditory brainstem response test*:

2) Прикметник+прикметник+іменник у функції означення+іменник (A+A+N+N), напр.: *nonsyndromic hereditary hearing impairment*.

До лексико-семантичних засобів терміноутворення відноситься епонімізація – створення нових термінів на основі власних назв. Терміни-епоніми досить широко представлені в досліджуваній терміносистемі. Такі терміни неодноразово були об'єктом дослідження як у вітчизняному, так і в зарубіжному термінознавстві (Лотте Д.С., Квітко І.С., Лейчик В.М., Ткачова Л.Б., Carda L.). Мабуть, найбільш відомим в отоларингології антропонімом є *Sinus Highmori* – *гайморова пазуха* за ім'ям відомого англійського лікаря Н Гаймора (Nathaniel Haymor (1613-1685)), який вперше описав захворювання у цій порожнині. Епонімія є одним з джерел створення нових медичних термінів, до складу яких входять імена вчених, зафіксовані в термінах, ними створених, або названих іншими дослідниками в пам'ять про вчених, які відкрили те чи інше захворювання, які розробили новий метод діагностики, лікування або створили той чи інший інструмент, напр.: *Politzer-Federici symptom* (А. Politzer та F. Federici – відомі австрійські отоларингологи кінця XIX – початку XX століть); *Kulikowski ligature needle*. Епонім дозволяє коротко та економно позначити медичний феномен, синдром, хворобу тощо. До негативних характеристик термінів-епонімів можна віднести те, що вони

збільшують і без того велику синонімію в медичній термінології. Саме тому до термінів-епонімів існує неоднозначне відношення, хоча це частина культури, тому відмовитися від них просто неможливо.

Ще одним з основних джерел поповнення термінології сьогодні й, імовірно, одним із провідних способів терміноутворення в англійській медичній термінології в майбутньому є аббревіація. Виділені такі структурні моделі термінів-аббревіатур: 1) ініціальна аббревіація: однозначні скорочення: *A: accommodation*; двозначні скорочення: *TM: tympanic membrane*; тризначні скорочення: *ENG: electronystagmogram*, *ESS: endoscopic sinus surgery*, *FNA: fine needle aspirate*; чотиризначні скорочення: *GERD: gastroesophageal reflux disease*, *UARS: upper airway resistance syndrome*; 2) усічення: *ext (external)*, *Cyl (cylinder)*; 3) стягнення: *cd: candela*, *XT: exotropia*; або телескопія: *ChBFlow: choroidal blood flow*; 4) змішана аббревіація: *GE reflux: gastroesophageal reflux*, *TE puncture: tracheoesophageal puncture*.

Відповідно до традиції і норми утворення аббревіатур найбільш численними в сучасній англійській отоларингологічній термінології є ініціальні скорочення. найпоширенішими аббревіаціями ініціального типу є тризначні та чотиризначні скорочення, що, на нашу думку, дозволяє описувати складні процеси та явища.

Отож, вивчення англійської отоларингологічної терміносистеми потребує подальшого поглибленого аналізу її семантичних особливостей, питань, пов'язаних з оформленням медичних термінологічних систем, методик вивчення способів та процесів терміноутворення. Такі дослідження відкривають можливість прогнозування тенденцій формування терміносистем у різних галузях знання у вигляді виявлення найбільш продуктивних способів терміноутворення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Герасименко О.І. Науковий стиль дисертаційних праць медичної галузі. *Українська термінологія і сучасність: Збірник наукових праць* / Київ: Інститут української мови НАНУ, 2013. Вип. IX. С. 181–184.
2. Даниленко В.П. Об одной модели терминов-словосочетаний / *Научно-техническая терминология*. Москва, 1973. Вып. 10. С. 12 – 18.
3. Кінах Б.М. Формування науково-технічних термінів з (діє)прикметниками. Львів, 2002. 36 с.
4. Пиріг Л. А. Українська мова в медицині: минуле і сучасність. *Українська термінологія і сучасність: Збірник наукових праць* / Київ: Інститут української мови НАНУ, 2013. Вип. IX. С.175-180.
5. Дев'ятко Ю.С. Типологія стоматологічної термінології в українській і англійській мовах та її лексикографічне відтворення. Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.21. / Львівський нац. ун-т імені Івана Франка. Львів, 2021. URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/D_26.053.26/Devyatko_0505.pdf (Дата звернення: 01.11.2021)

УДК: 378. 147(477)

Гончарова Є. Є.

Полтавський державний медичний університет, м. Полтава РОЛЬ МОТИВАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗВО УКРАЇНИ

В аспекті компетентнісного підходу, динамічний перехід від очної до змішаної та дистанційної форм навчання, викликаний поширенням Covid-19, вимагає постійного вдосконалення підходів і методів, орієнтованих на організацію сприятливих умов для формування фахової компетентності здобувачів вищої